

คู่มือปฏิบัติงาน สุขภาพสัตว์

สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์
กลุ่มวิจัยและพัฒนาสุขภาพสัตว์

breeding10@dld.go.th

02-501-1316 ต่อ 103

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
รายชนิดสัตว์ โคเนื้อโคนม	1
รายชนิดสัตว์ กระบือ	10
รายชนิดสัตว์ แพะ แกะ	18
รายชนิดสัตว์ สุกร	23
รายชนิดสัตว์ สัตว์ปีก	29

แนวทางการปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์ (โค) สำหรับหน่วยงานในสังกัดสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์

กลุ่มวิจัยและพัฒนาสุขภาพสัตว์ สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์

การเฝ้าระวังทางอาการ

การตรวจสุขภาพสัตว์เป็นการวินิจฉัยเบื้องต้น ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลหลาย ๆ ส่วนประกอบกัน เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องรู้ลักษณะของสัตว์ที่มีสุขภาพปกติก่อน ถึงจะสามารถหาความผิดปกติได้ หากเจ้าหน้าที่สามารถรู้ ว่าสัตว์ป่วยได้เร็วก็จะสามารถรักษาได้ทัน โดยต้องสังเกตอาการสัตว์อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงเฝ้าระวังสัตว์ ที่มีพฤติกรรมผิดปกติ เช่น กินอาหารน้อยลง ไม่ตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น แยกตัวออกจากฝูง และเคลื่อนไหวช้า

การบันทึกข้อมูลเพื่อการเฝ้าระวังโรคทางอาการ ควรมีข้อมูลดังนี้ ประวัติการฉีดวัคซีน ประวัติการ ถ่ายพยาธิ ประวัติการทดสอบโรคประจำปี จำนวนสัตว์ทั้งหมด จำนวนสัตว์ป่วย จำนวนสัตว์ตาย อาการ และ ระยะเวลาเริ่มแสดงอาการ

อาการผิดปกติที่เจ้าหน้าที่ควรสังเกต เช่น ล้มตัวนอนไม่ลุก มีตุ่มใสหรือแผลหลุมที่ปาก/ลิ้น/กีบ มีน้ำลายไหลยืด ท้องเสีย เคี้ยวเอื้องลด มีน้ำมูก หายใจลำบาก แท้งผิดปกติหรือลูกตายแรกคลอด รกค้าง ผสมติดยาก ลูกมีรูปร่างผิดปกติ (คอบิด หลังคด) อัมพาตอัมพาต/บวม ปัสสาวะมีสีคล้ายน้ำโค้ก มีอาการ ทางประสาท เดินวน ตะเะในขณะรีดนม ผิดปกติในการทรงตัว ตื่นกลัวหวาดระแวงผิดปกติ ขอบวม ขา/กีบเจ็บ คอบวม เปลือกตา/เหงือกซีด เต้านมอักเสบ ตายเฉียบพลัน และสัตว์ที่ตายมีเลือดออกปากจมูกหรือทวาร

โปรแกรมปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์

การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน (การฉีดวัคซีน)

1. ทำวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ปีละ 2 ครั้ง (ตามรอบรณรงค์รอบที่ 1 เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน และรอบที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม) ลูกโคทำวัคซีนครั้งแรกที่อายุ 4 เดือน และทำวัคซีนกระตุ้นซ้ำ 1 เดือนถัดมา (หากครบกำหนด ให้ดำเนินการฉีดวัคซีนนอกช่วงรณรงค์) โคนม (4 เดือน/ครั้ง) รอบที่ 3 เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม
2. ทำวัคซีนป้องกันโรคคอบวมในโคที่อายุ 4 เดือนขึ้นไป ปีละ 1 ครั้ง (*เฉพาะโคในพื้นที่ที่เคยเกิดโรค และโคในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงกระบือเป็นจำนวนมาก)
3. ทำวัคซีนป้องกันโรคล้มปี่ สกิน ปีละ 1 ครั้ง สำหรับวัคซีนเชื้อเป็น และปีละ 2 ครั้ง สำหรับวัคซีนเชื้อตาย โดยใช้ตามขนาดและวิธีการตามที่คุณผลิตกำหนด (ทั้งนี้ ช่วงระยะเวลาการเบิกวัคซีนดังกล่าวทางสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์จะประสานอีกครั้ง)
4. ทำวัคซีนป้องกันโรค布鲁เซลลา ในลูกโคเนื้อเพศเมียที่ลูกอายุ 3 - 8 เดือน เพียงครั้งเดียว โดยคุมโรคได้ถึง 7 ปี (*ฉีดเฉพาะฝูงที่มีความชุกของโรคมมากกว่า 2 เปอร์เซ็นต์ โดยทำเครื่องหมายเจาะรูที่ใบหูขวา 2 รู และบันทึกลงในทะเบียนประวัติและโปรแกรม e-Breeding การทำวัคซีนมีผลต่อการแปลผลทดสอบโรค หากสัตว์ทำวัคซีนดังกล่าวจำเป็นต้องแจ้งต่อสัตวแพทย์ผู้ทดสอบโรค) และห้ามฉีดวัคซีนในโคนม

อายุ	ชนิดของวัคซีน	
	โรคปากและเท้าเปื่อย	โรคล้มปี่ สกีน
4 เดือน	✓	
5 เดือน	✓	
6 เดือน		
ทุก 4 เดือน	✓ โคนม	
ทุก 6 เดือน	✓ โคนเนื้อ	
วิธีฉีด	ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง	
1 dose	2 มิลลิลิตร	
ภาพ		ตามขนาดและวิธีการตามผู้ผลิตกำหนด

หมายเหตุ โปรแกรมการทำวัคซีนสามารถเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมและคำแนะนำของสัตวแพทย์ โดยขึ้นอยู่กับภาวะการณ์ระบาดของโรค

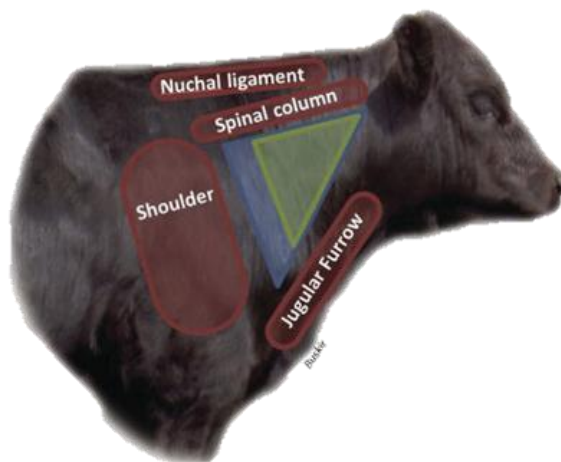
1. วัคซีนใช้กับสัตว์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และไม่เป็นโรคเท่านั้น
2. ห้ามนำวัคซีนที่เสื่อมสภาพ หมดอายุ มีการปนเปื้อน หรือมีสีเปลี่ยน มาใช้
3. วัคซีนใช้ป้องกันก่อนเกิดโรค ไม่ใช่ยาที่รักษาเมื่อเป็นโรคแล้ว

ข้อควร
ทราบ

1. อย่าให้วัคซีนถูกความร้อนและแสงแดด
2. การเก็บรักษาตามผู้ผลิตกำหนด
3. ต้องระวังเรื่องความสะอาดของอุปกรณ์ และตำแหน่งที่ฉีด

ข้อควร
ระวัง

ตำแหน่งบนตัวสัตว์ที่ฉีดวัคซีน

IM

ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ

SC

ฉีดเข้าชั้นใต้ผิวหนัง

1. การฉีดวัคซีนเข้าใต้ผิวหนัง จะทำบริเวณที่มีการเคลื่อนไหวมาก

นิยมฉีดที่ บริเวณที่เห็นเป็นสามเหลี่ยมที่คอด้านซ้ายหรือขวา

ใช้เข็มเบอร์ 18-20 ยาว 1 นิ้ว

2. การฉีดเข้ากล้ามเนื้อ จะฉีดบริเวณกล้ามเนื้อหนา

นิยมฉีดที่ บริเวณสามเหลี่ยมที่คอ

ใช้เข็มเบอร์ 18-20 ยาว 1 ½ นิ้ว

การทดสอบโรคประจำปี

1. เฝ้าระวังโรค布鲁เซลลา ในโคอายุ 1 ปี ขึ้นไป ปีละ 1 ครั้ง โดยตรวจ screening test หากพบผลบวกหรือสงสัยให้ส่งตัวอย่างยืนยันที่สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ หรือศูนย์วิจัยแลพัฒนาการสัตวแพทย์ในภูมิภาค
2. เฝ้าระวังวัณโรค ในโคอายุ 1 ปี ขึ้นไป ปีละ 1 ครั้ง โดยทดสอบด้วยวิธี Single Intradermal test (SID)
3. เฝ้าระวังการติดเชื้อพยาธิในเลือดและทางเดินอาหาร ปีละ 1 ครั้ง โดยเก็บเลือดด้วยหลอดที่มีสารป้องกันการแข็งตัวของเลือดเพื่อตรวจพยาธิในเลือด และเก็บอุจจาระเพื่อตรวจพยาธิทางเดินอาหาร โดย

ฝูงที่น้อยกว่า ๕๐ ตัว เก็บ ๑๕ ตัวอย่าง

ฝูง ๕๑ - ๑๐๐ ตัว เก็บ ๑๗ ตัวอย่าง

ฝูงที่มากกว่า ๑๐๐ ตัว เก็บ ๒๐ ตัวอย่าง

การควบคุมโรค

เกณฑ์การตัดสินใจตรวจวินิจฉัยโรค

โรค布鲁เซลลา

- ฝูงทั่วไปหรือฝูงปลอดโรค ใช้วิธีการตรวจ Rose Bengal test (RBT) และยืนยันด้วยวิธี Complement Fixation test (CFT) จากตัวอย่างซีรัม การตัดสินใจสัตว์เป็นโรค คือ สัตว์ที่ให้ผลบวกจากการตรวจทั้ง 2 วิธี
- ฝูงที่เป็นโรค ใช้วิธีการตรวจ RBT หรือ CFT การตัดสินใจสัตว์ เป็นโรค คือ สัตว์ที่ให้ผลบวกจากการตรวจโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง

วัณโรค

- ฝูงทั่วไปหรือฝูงปลอดโรค ใช้วิธีการตรวจ SIT การตัดสินใจเป็นโรค คือ สัตว์ที่ให้ผลบวกจากการตรวจโดยวิธีดังกล่าว
- ฝูงที่เป็นโรคใช้วิธีการตรวจ SIT และ Gamma Interferon test (Bovigam®) การตัดสินใจสัตว์เป็นโรค คือ สัตว์ที่ให้ผลบวกจากการตรวจโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง

กรณีตรวจพบผลบวกของโรค布鲁เซลลาและวัณโรค

1. ดำเนินการขออนุมัติทำลายสัตว์ที่ให้ผลบวก ตามขั้นตอนการทำลายสัตว์ของหน่วยงานในสังกัด สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ กรณีเกิดโรคระบาดสัตว์
2. กักสัตว์ร่วมฝูง และให้ตรวจโรคซ้ำห่างกันครั้งละ 60 วัน
 - 2.1 หากพบผลบวกให้ทำลายตัวบวกแล้วเริ่มนับครั้งการตรวจใหม่ อีก 3 ครั้ง
 - 2.2 หากพบผลลบติดต่อกัน 3 ครั้ง และให้ผลลบอีกครั้งใน 6 เดือน ให้ดำเนินการสร้างสถานภาพฟาร์มปลอดโรคได้

การควบคุมการเคลื่อนย้าย

โคที่จะเคลื่อนย้าย (จำหน่าย โอน และเคลื่อนย้ายไปทดสอบ) จะต้องมาจากฟาร์มที่ผ่านการรับรองปลอดโรค布鲁เซลลาและวัณโรคจากกรมปศุสัตว์ ถ้าไม่ได้มาจากฟาร์มดังกล่าวต้องผ่านการตรวจโรค布鲁เซลลาและวัณโรค โดยมีผลการตรวจไม่เกิน 6 เดือน นับจากวันเจาะเลือด โดยสัตว์ที่มีอายุต่ำกว่า 1 ปี ไม่ต้องผ่านการตรวจ

มาตรฐานฟาร์มและฟาร์มปลอดโรค

พัฒนาฟาร์มให้ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์ม หรือฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (Good farming management, GFM) ฟาร์มปลอดโรค бруเซลลา และฟาร์มปลอดโรควัณโรค

โดยมีขั้นตอน หลักเกณฑ์ และตัวอย่างแบบฟอร์มการขอรับรอง ดังนี้

1. ระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการขอรับรองและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558
2. แบบฟอร์มการขอรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ สำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์
3. หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับโคเนื้อ
4. หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับโคนม
5. ระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองสถานภาพฟาร์มปลอดโรค พ.ศ. 2563

ไฟล์รวมเอกสาร 5 ลำดับ

โรคที่สำคัญ

1. โรค布鲁เซลลา

โรค布鲁เซลลา หรือโรคแท้งติดติดต่อ เป็นโรคติดต่อเรื้อรังที่สำคัญของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และติดต่อสู่คนได้ ลักษณะที่ควรสังเกตของโรคนี้คือ สัตว์จะแท้งลูกในช่วงท้ายของการตั้งท้อง และอัตราการผสมติดในฝูงต่ำ

สาเหตุและการแพร่ของโรค เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ชื่อ *布鲁เซลลา (Brucella spp.)* พบมีการแพร่ระบาดในทุกประเทศของโลก

การติดต่อ โดยการกินอาหารหรือน้ำที่มีเชื้อปนเปื้อน เชื้อจะออกมากับปัสสาวะ นม น้ำคร่ำ ของสัตว์ที่เป็นโรค หรืออาจจะเชื้อได้โดยการสัมผัสทางผิวหนัง เชื้อเข้าสู่ร่างกาย เข้ากระแสเลือดไปยังอวัยวะต่างๆ โดยเฉพาะที่เต้านม อวัยวะสืบพันธุ์ ต่อม้ำเหลือง และม้าม เยื่อเมือกจากช่องคลอดสัตว์ป่วยสามารถแพร่กระจายโรคได้ดี

อาการ อัตราการแท้งสูง ข้อขาววม ในสัตว์ตัวผู้อวัยวะบวมและเป็นหมัน

รอยโรค ไม่เด่นชัด พบจุดเนื้อตายและจุดเลือดออกที่รก ต่อม้ำเหลืองต่างๆ โดยเฉพาะบริเวณหัว เต้านม และลูกอวัยวะ

กรณีตรวจพบผลบวก ให้ดำเนินการขออนุมัติทำลาย

การควบคุมและป้องกัน

1. ควรตรวจโรคประจำปี สัตว์ที่นำมาเลี้ยงใหม่ต้องปลอดจากโรคนี้ก่อนนำเข้าฝูง
2. ทำลายลูกที่แท้ง รก น้ำคร่ำ โดยการฝังหรือเผา แล้วทำความสะอาดพื้นที่นั้นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ
3. กำจัด นก หนู แมลง สุนัข แมว และสัตว์เลี้ยงอื่นซึ่งเป็นตัวแพร่โรคออกจากบริเวณที่เลี้ยง

สาเหตุ วัณโรคในโคและกระบือมีสาเหตุหลักเกิดจากการติดเชื้อ *Mycobacterium bovis* ส่วนใหญ่พบเป็นโรคแบบเรื้อรัง แต่อาจพบลักษณะเฉียบพลันมีอาการรุนแรงได้บ้าง

รอยโรค ลักษณะรอยโรคที่พบบ่อยมีลักษณะเฉพาะเป็นเม็ดตุ่มเล็กๆ (tubercle) สามารถพบรอยโรคได้ในอวัยวะทั่วไป แต่พบมากที่ต่อมน้ำเหลือง (บริเวณสวนหัวและคอ) ปอด ลำไส้ ตับ และชองอก

การชันสูตร วิธีการทดสอบโรคทางผิวหนังถือเป็นวิธีชันสูตรมาตรฐานในการชันสูตรโรควัณโรคในโคและกระบือที่มีชีวิต การทดสอบโรคส่วนใหญ่ใช้ bovine tuberculin เพียงชนิดเดียว (single intradermal test) สำหรับตำแหน่งที่ทดสอบโดยทั่วไปนิยมใช้บริเวณโคนหาง (caudal fold of the tail)

วิธีการทดสอบโดยใช้แอนติเจนชนิดเดียว (single intradermal test) โดยการฉีดสารทดสอบขนาด 0.1 มิลลิลิตร เข้าหนึ่งบริเวณโคนหาง และไม่ควรฉีดเข้าร่างกายสัตว์เกิน 0.2 มิลลิลิตร ก่อนทำการทดสอบบริเวณที่ฉีดจะต้องสะอาด (ไม่ควรใช้สารเคมี หรือยาฆ่าเชื้อใดๆ) หลังฉีดควรมีการตรวจสอบว่ามีการฉีดเข้าตำแหน่งที่ถูกต้องหรือไม่ โดยการสังเกต หรือคลำตำแหน่งที่ฉีด พบตุ่มใสเล็กๆหรือไม่ ในบางกรณีอาจต้องทำการวัดความหนาของผิวหนังก่อนทำการฉีด

การอ่านผล

1. ผลหลังฉีดสารทดสอบ 72 ชั่วโมง ผลการทดสอบว่าเป็นบวก เมื่อพบมีการบวมตรง บริเวณที่ฉีด ลักษณะการบวมที่พบจะแตกต่างกันไปในแต่ละราย อาจมีลักษณะแน่น กลม ยกขอบนูน บางครั้งอาจนูนและกระจายออก พบลักษณะเนื่อตายเฉพาะที่ การบวมน้ำ และการอักเสบ

เกณฑ์การตัดสิน ให้อัดจากขนาดของตุ่มผิวหนัง โดยใช้เครื่องมือวัดความหนาของผิวหนัง (Callipers) มีดังนี้

ความหนาของผิวหนังที่เพิ่มขึ้น	เกณฑ์ตัดสิน
น้อยกว่า 2 มิลลิเมตร	ให้ผลลบ (negative)
ระหว่าง 2 – 4 มิลลิเมตร	ให้ผลสงสัย (inconclusive)
เท่ากับ หรือมากกว่า 4 มิลลิเมตร ขึ้นไป	ให้ผลบวก (reactor)

2. ให้ดูการเปลี่ยนแปลงหรืออีกเสบของบริเวณที่ฉีดประกอบการพิจารณาด้วย อย่างไรก็ตามในฝูงที่มีประวัติพบสัตว์ป่วยเป็นวัณโรค เมื่อพบมีการบวมที่สามารถเห็นหรือสัมผัสได้ ควรอ่านเป็นผลบวก
3. การทดสอบซ้ำ ให้ดำเนินการทดสอบเช่นเดียวกับที่กล่าวมา โดยให้ทิ้งช่วงห่างอย่างน้อย 60 วัน นับจากวันที่ทำการฉีดทดสอบครั้งล่าสุด

เจ้าหน้าที่สามารถติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมด้านสุขภาพสัตว์ของหน่วยงานในสังกัดสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ได้ที่ กลุ่มวิจัยและพัฒนาสุขภาพสัตว์ สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ โทร 02-501-1316 ต่อ 103 e-Mail: breeding10@dld.go.th

เรียบเรียงจาก

แผนการปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์ ประจำปี 2566 สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

แนวทางการปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์ (กระบือ)

สำหรับหน่วยงานในสังกัดสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์

กลุ่มวิจัยและพัฒนาสุขภาพสัตว์ สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์

การเฝ้าระวังทางอาการ

การตรวจสุขภาพสัตว์เป็นการวินิจฉัยเบื้องต้น ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลหลาย ๆ ส่วนประกอบกัน เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องรู้ลักษณะของสัตว์ที่มีสุขภาพปกติก่อน ถึงจะสามารถหาความผิดปกติได้ หากเจ้าหน้าที่สามารถรู้ ว่าสัตว์ป่วยได้เร็วก็จะสามารถรักษาได้ทัน โดยต้องสังเกตอาการสัตว์อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงเฝ้าระวังสัตว์ ที่มีพฤติกรรมผิดปกติ เช่น กินอาหารน้อยลง ไม่ตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น แยกตัวออกจากฝูง และเคลื่อนไหวช้า

การบันทึกข้อมูลเพื่อการเฝ้าระวังโรคทางอาการ ควรมีข้อมูลดังนี้ ประวัติการฉีดวัคซีน ประวัติการ ถ่ายพยาธิ ประวัติการทดสอบโรคประจำปี จำนวนสัตว์ทั้งหมด จำนวนสัตว์ป่วย จำนวนสัตว์ตาย อาการ และ ระยะเวลาเริ่มแสดงอาการ

อาการผิดปกติที่เจ้าหน้าที่ควรสังเกต เช่น ล้มตัวนอนไม่ลุก มีตุ่มใสหรือแผลหลุมที่ปาก/ลิ้น/กีบ มีน้ำลายไหลยืด ท้องเสีย เคี้ยวเอื้องลด มีน้ำมูก หายใจลำบาก แท้งผิดปกติหรือลูกตายแรกคลอด รกค้าง ผสมติดยาก ลูกมีรูปร่างผิดปกติ (คอบิด หลังคด) อันธพาลอักเสบ/บวม ปัสสาวะมีสีคล้ายน้ำโค้ก มีอาการ ทางประสาท เดินวน ตะเะในขณะรีดนม ผิดปกติในการทรงตัว ตื่นกลัวหวาดระแวงผิดปกติ ขอบวม ขา/กีบเจ็บ คอบวม เปลือกตา/เหงือกซีด เต้านมอักเสบ ตายเฉียบพลัน และสัตว์ที่ตายมีเลือดออกปากจมูกหรือทวาร

โปรแกรมปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์

การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน (การฉีดวัคซีน)

1. ทำวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ปีละ 2 ครั้ง (ตามรอบรณรงค์รอบที่ 1 เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน และรอบที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม) ลูกกระบือทำวัคซีนครั้งแรกที่อายุ 4 เดือน และทำวัคซีนกระตุ้นซ้ำ 1 เดือนถัดมา (หากครบกำหนด ให้ดำเนินการฉีดวัคซีนนอกช่วงรณรงค์)
2. ทำวัคซีนป้องกันโรคคอบวมในกระบือทุกตัวที่อายุ 4 เดือนขึ้นไป ปีละ 1 ครั้ง
3. ทำวัคซีนป้องกันโรคล้มปี่ สกีน ปีละ 1 ครั้ง สำหรับวัคซีนเชื้อเป็น และปีละ 2 ครั้ง สำหรับวัคซีนเชื้อตาย โดยใช้ตามขนาดและวิธีการตามที่คุณผลิตกำหนด (ทั้งนี้ ช่วงระยะเวลาการเบิกวัคซีนดังกล่าว ทางสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์จะประสานอีกครั้ง)
4. ทำวัคซีนป้องกันโรค布鲁เซลลา ในลูกกระบือเพศเมียที่ลูกอายุ 3 - 8 เดือน เพียงครั้งเดียว โดยคุ้มโรคได้ถึง 7 ปี (*ฉีดเฉพาะฝูงที่มีความชุกของโรคมมากกว่า 2 เปอร์เซ็นต์ โดยทำเครื่องหมายเจาะรูที่ใบหูขวา 2 รู และบันทึกลงในทะเบียนประวัติและโปรแกรม e-Breeding การทำวัคซีนมีผลต่อการแปลผลทดสอบโรค หากสัตว์ทำวัคซีนดังกล่าวจำเป็นต้องแจ้งต่อสัตวแพทย์ผู้ทดสอบโรค)

อายุ	ชนิดของวัคซีน		
	โรคปากและเท้าเปื่อย	โรคคอบวม	โรคล้มปี่ สกีน
3 เดือน			
4 เดือน	✓	✓	
5 เดือน	✓		
6 เดือน			
ทุก 6 เดือน	✓		
ทุก 1 ปี		✓	
วิธีฉีด	ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ	
1 dose	2 มิลลิลิตร	1 มิลลิลิตร	
ภาพ			ตามขนาดและวิธีการ ตามที่คุณผลิตกำหนด

หมายเหตุ โปรแกรมการทำวัคซีนสามารถเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมและคำแนะนำของสัตวแพทย์ โดยขึ้นอยู่กับภาวะการระบาดของโรค

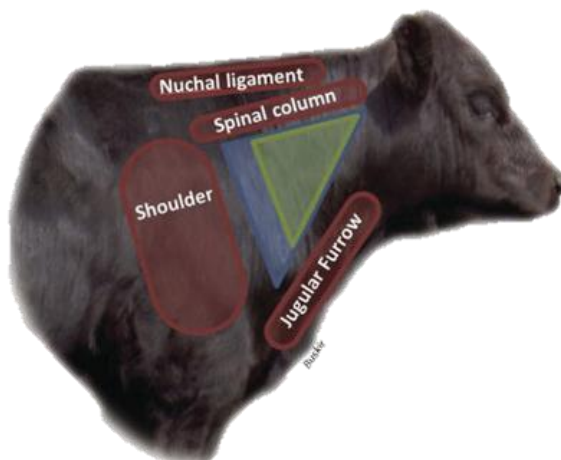
1. วัคซีนใช้กับสัตว์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และไม่เป็นโรคเท่านั้น
2. ห้ามนำวัคซีนที่เสื่อมสภาพ หมดอายุ มีการปนเปื้อน หรือมีสีเปลี่ยน มาใช้
3. วัคซีนใช้ป้องกันก่อนเกิดโรค ไม่ใช่ยาที่รักษาเมื่อเป็นโรคแล้ว

ข้อควร
ทราบ

1. อย่าให้วัคซีนถูกความร้อนและแสงแดด
2. การเก็บรักษาตามที่ผู้ผลิตกำหนด
3. ต้องระวังเรื่องความสะอาดของอุปกรณ์ และตำแหน่งที่ฉีด

ข้อควร
ระวัง

ตำแหน่งบนตัวสัตว์ที่ฉีดวัคซีน

SC

ฉีดเข้าชั้นใต้ผิวหนัง

IM

ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ

1. การฉีดวัคซีนเข้าใต้ผิวหนัง จะทำบริเวณที่มีการเคลื่อนไหวมาก
นิยมฉีดที่ บริเวณที่เห็นเป็นสามเหลี่ยมที่คอด้านซ้ายหรือขวา
ใช้เข็มเบอร์ 18-20 ยาว 1 นิ้ว
2. การฉีดเข้ากล้ามเนื้อ จะฉีดบริเวณกล้ามเนื้อหนา
นิยมฉีดที่ บริเวณสามเหลี่ยมที่คอ
ใช้เข็มเบอร์ 18-20 ยาว 1 ½ นิ้ว

การทดสอบโรคประจำปี

1. ฝ้าระวังโรคบรูเซลลา ในกระบืออายุ 1 ปี ขึ้นไป ปีละ 1 ครั้ง โดยตรวจ screening test หากพบผลบวกหรือสงสัยให้ส่งตัวอย่างยืนยันที่สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ หรือศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ในภูมิภาค
2. ฝ้าระวังวัณโรค ในกระบืออายุ 1 ปี ขึ้นไป ปีละ 1 ครั้ง โดยทดสอบด้วยวิธี Single Intradermal test (SID)
3. ฝ้าระวังการติดเชื้อพยาธิในเลือดและทางเดินอาหาร ปีละ 1 ครั้ง โดยเก็บเลือดด้วยหลอดที่มีสารป้องกันการแข็งตัวของเลือดเพื่อตรวจพยาธิในเลือด และเก็บอุจจาระเพื่อตรวจพยาธิทางเดินอาหาร โดย

ฝูงที่น้อยกว่า ๕๐	ตัว เก็บ ๑๕ ตัวอย่าง
ฝูง ๕๑ - ๑๐๐	ตัว เก็บ ๑๗ ตัวอย่าง
ฝูงที่มากกว่า ๑๐๐	ตัว เก็บ ๒๐ ตัวอย่าง

การควบคุมโรค

เกณฑ์การตัดสินใจการตรวจวินิจฉัยโรค

โรคบรูเซลลา

- ฝูงทั่วไปหรือฝูงปลอดโรค ใช้วิธีการตรวจ Rose Bengal test (RBT) และยืนยันด้วยวิธี Complement Fixation test (CFT) จากตัวอย่างซีรัม การตัดสินใจสัตว์เป็นโรค คือ สัตว์ที่ให้ผลบวกจากการตรวจทั้ง 2 วิธี
- ฝูงที่เป็นโรค ใช้วิธีการตรวจ RBT หรือ CFT การตัดสินใจสัตว์ เป็นโรค คือ สัตว์ที่ให้ผลบวกจากการตรวจโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง

วัณโรค

- ฝูงทั่วไปหรือฝูงปลอดโรค ใช้วิธีการตรวจ SIT การตัดสินใจเป็นโรค คือ สัตว์ที่ให้ผลบวกจากการตรวจโดยวิธีดังกล่าว
- ฝูงที่เป็นโรคใช้วิธีการตรวจ SIT และ Gamma Interferon test (Bovigam®) การตัดสินใจสัตว์เป็นโรค คือ สัตว์ที่ให้ผลบวกจากการตรวจโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง

กรณีตรวจพบผลบวกของโรคบรูเซลลาและวัณโรค

1. ดำเนินการขออนุมัติทำลายสัตว์ที่ให้ผลบวก ตามขั้นตอนการทำลายสัตว์ของหน่วยงานในสังกัด สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ กรณีเกิดโรคระบาดสัตว์

2. กักสัตว์ร่วมฝูง และให้ตรวจโรคซ้ำห่างกันครั้งละ 60 วัน
 - 2.1 หากพบผลบวกให้ทำลายตัวบวกแล้วเริ่มนับครั้งการตรวจใหม่ อีก 3 ครั้ง
 - 2.2 หากพบผลลบติดต่อกัน 3 ครั้ง และให้ผลลบอีกครั้งใน 6 เดือน ให้ดำเนินการสร้างสถานภาพฟาร์มปลอดโรคได้

การควบคุมการเคลื่อนย้าย

กระบือที่จะเคลื่อนย้าย (จำหน่าย โอน และเคลื่อนย้ายไปทดสอบ) จะต้องมาจากฟาร์มที่ผ่านการรับรองปลอดโรค布鲁เซลลาและวัณโรคจากกรมปศุสัตว์ ถ้าไม่ได้มาจากฟาร์มดังกล่าวต้องผ่านการตรวจโรค布鲁เซลลาและวัณโรค โดยมีผลการตรวจไม่เกิน 6 เดือน นับจากวันเจาะเลือด โดยสัตว์ที่มีอายุต่ำกว่า 1 ปี ไม่ต้องผ่านการตรวจ

มาตรฐานฟาร์มและฟาร์มปลอดโรค

พัฒนาฟาร์มให้ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์ม หรือฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (Good farming management, GFM) ฟาร์มปลอดโรค布鲁เซลลา และฟาร์มปลอดโรควัณโรค

โดยมีขั้นตอน หลักเกณฑ์ และแบบฟอร์มการขอรับรอง ดังนี้ (สามารถดาวน์โหลดผ่าน pdf ได้)

1. ระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการขอรับรองและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558
2. แบบฟอร์มการขอรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ สำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์
3. หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับควายน้อย
4. หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับควายนม
5. ระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองสถานภาพฟาร์มปลอดโรค พ.ศ. 2563

ไฟล์รวมเอกสาร 5 ลำดับ

โรคที่สำคัญ

1. โรค布鲁เซลลา

โรค布鲁เซลลา หรือโรคแท้งติดติดต่อ เป็นโรคติดต่อเรื้อรังที่สำคัญของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และติดต่อสู่คนได้ ลักษณะที่ควรสังเกตของโรคนี้คือ สัตว์จะแท้งลูกในช่วงท้ายของการตั้งท้อง และอัตราการผสมติดในฝูงต่ำ

สาเหตุและการแพร่ของโรค เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ชื่อ *布鲁เซลลา (Brucella spp.)* พบมีการแพร่ระบาดในทุกประเทศของโลก

การติดต่อ โดยการกินอาหารหรือน้ำที่มีเชื้อปนเปื้อน เชื้อจะออกมากับปัสสาวะ นม น้ำคร่ำ ของสัตว์ที่เป็นโรค หรืออาจจะเชื้อได้โดยการสัมผัสทางผิวหนัง เชื้อเข้าสู่ร่างกาย เข้ากระแสเลือดไปยังอวัยวะต่างๆ โดยเฉพาะที่เต้านม อวัยวะสืบพันธุ์ ต่อม้ำเหลือง และม้าม เยื่อเมือกจากช่องคลอดสัตว์ป่วยสามารถแพร่กระจายโรคได้ดี

อาการ อัตราการแท้งสูง ข้อขาบวม ในสัตว์ตัวผู้อัณฑะบวมและเป็นหมัน

รอยโรค ไม่เด่นชัด พบจุดเนื้อตายและจุดเลือดออกที่รก ต่อม้ำเหลืองต่างๆ โดยเฉพาะบริเวณหัว เต้านม และลูกอัณฑะ

กรณีตรวจพบผลบวก ให้ดำเนินการขออนุมัติทำลาย

การควบคุมและป้องกัน

1. ควรตรวจโรคประจำปี สัตว์ที่นำมาเลี้ยงใหม่ต้องปลอดจากโรคนี้ก่อนนำเข้าฝูง
2. ทำลายลูกที่แท้ง รก น้ำคร่ำ โดยการฝังหรือเผา แล้วทำความสะอาดพื้นที่นั้นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ
3. กำจัด นก หนู แมลง สุนัข แมว และสัตว์เลี้ยงอื่นซึ่งเป็นตัวแพร่โรคออกจากบริเวณที่เลี้ยง

สาเหตุ วัณโรคในโคและกระบือมีสาเหตุหลักเกิดจากการติดเชื้อ *Mycobacterium bovis* ส่วนใหญ่พบเป็นโรคแบบเรื้อรัง แต่อาจพบลักษณะเฉียบพลันมีอาการรุนแรงได้บ้าง

รอยโรค ลักษณะรอยโรคที่พบบ่อยมีลักษณะเฉพาะเป็นเม็ดตุ่มเล็กๆ (tubercle) สามารถพบรอยโรคได้ในอวัยวะทั่วไป แต่พบมากที่ต่อมน้ำเหลือง (บริเวณสวนหัวและคอ) ปอด ลำไส้ ตับ และชองอก

การชันสูตร วิธีการทดสอบโรคทางผิวหนังถือเป็นวิธีชันสูตรมาตรฐานในการชันสูตรโรควัณโรคในโคและกระบือที่มีชีวิต การทดสอบโรคส่วนใหญ่ใช้ bovine tuberculin เพียงชนิดเดียว (single intradermal test) สำหรับตำแหน่งที่ทดสอบโดยทั่วไปนิยมใช้บริเวณโคนหาง (caudal fold of the tail)

วิธีการทดสอบโดยใช้แอนติเจนชนิดเดียว (single intradermal test) โดยการฉีดสารทดสอบขนาด 0.1 มิลลิลิตร เข้าหนึ่งบริเวณโคนหาง และไม่ควรฉีดเข้าร่างกายสัตว์เกิน 0.2 มิลลิลิตร ก่อนทำการทดสอบบริเวณที่ฉีดจะต้องสะอาด (ไม่ควรใช้สารเคมี หรือยาฆ่าเชื้อใดๆ) หลังฉีดควรมีการตรวจสอบว่ามีการฉีดเข้าตำแหน่งที่ถูกต้องหรือไม่ โดยการสังเกต หรือคลำตำแหน่งที่ฉีด พบตุ่มใสเล็กๆหรือไม่ ในบางกรณีอาจต้องทำการวัดความหนาของผิวหนังก่อนทำการฉีด

การอ่านผล

1. ผลหลังฉีดสารทดสอบ 72 ชั่วโมง ผลการทดสอบว่าเป็นบวก เมื่อพบมีการบวมตรง บริเวณที่ฉีด ลักษณะการบวมที่พบจะแตกต่างกันไปในแต่ละราย อาจมีลักษณะแน่น กลม ยกขอบนูน บางครั้งอาจนูนและกระจายออก พบลักษณะเนื่อตายเฉพาะที่ การบวมน้ำ และการอักเสบ

เกณฑ์การตัดสิน ใหวัดจากขนาดของตุ่มผิวหนัง โดยใช้เครื่องมือวัดความหนาของผิวหนัง (Callipers) มีดังนี้

ความหนาของผิวหนังที่เพิ่มขึ้น	เกณฑ์ตัดสิน
น้อยกว่า 2 มิลลิเมตร	ให้ผลลบ (negative)
ระหว่าง 2 – 4 มิลลิเมตร	ให้ผลสงสัย (inconclusive)
เท่ากับ หรือมากกว่า 4 มิลลิเมตร ขึ้นไป	ให้ผลบวก (reactor)

2. ให้ดูการเปลี่ยนแปลงหรืออีกเสบของบริเวณที่ฉีดประกอบการพิจารณาด้วย อย่างไรก็ตามในฝูงที่มีประวัติพบสัตว์ป่วยเป็นวัณโรค เมื่อพบมีการบวมที่สามารถเห็นหรือสัมผัสได้ ควรอ่านเป็นผลบวก
3. การทดสอบซ้ำ ให้ดำเนินวิธีการทดสอบเช่นเดียวกับที่กล่าวมา โดยให้ทิ้งช่วงห่างอย่างน้อย 60 วัน นับจากวันที่ทำการฉีดทดสอบครั้งล่าสุด

เจ้าหน้าที่สามารถติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมด้านสุขภาพสัตว์ของหน่วยงานในสังกัดสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ได้ที่ กลุ่มวิจัยและพัฒนาสุขภาพสัตว์ สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ โทร 02-501-1316 ต่อ 103 e-mail: breeding10@dld.go.th

เรียบเรียงจาก

แผนการปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์ ประจำปี 2566 สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

แนวทางการปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์ (แพะ-แกะ)

สำหรับหน่วยงานในสังกัดสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์

กลุ่มวิจัยและพัฒนาสุขภาพสัตว์ สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์

การเฝ้าระวังทางอาการ

การตรวจสุขภาพสัตว์เป็นการวินิจฉัยเบื้องต้น ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลหลาย ๆ ส่วนประกอบกัน เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องรู้ลักษณะของสัตว์ที่มีสุขภาพปกติก่อน ถึงจะสามารถหาความผิดปกติได้ หากเจ้าหน้าที่สามารถรู้ว่าสัตว์ป่วยได้เร็วก็จะสามารถรักษาได้ทัน โดยต้องสังเกตอาการสัตว์อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงเฝ้าระวังสัตว์ที่มีพฤติกรรมผิดปกติ เช่น กินอาหารน้อยลง ไม่ตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น แยกตัวออกจากฝูง และเคลื่อนไหวช้า

การบันทึกข้อมูลเพื่อการเฝ้าระวังโรคทางอาการ ควรมีข้อมูลดังนี้ ประวัติการฉีดวัคซีน ประวัติการถ่ายพยาธิ ประวัติการทดสอบโรคประจำปี จำนวนสัตว์ทั้งหมด จำนวนสัตว์ป่วย จำนวนสัตว์ตาย อาการ และระยะเวลาเริ่มแสดงอาการ

อาการผิดปกติที่เจ้าหน้าที่ควรสังเกต เช่น ล้มตัวนอนไม่ลุก มีตุ่มใสหรือแผลหลุมที่ปาก/ลิ้น/กีบ มีน้ำลายไหลยืด ท้องเสีย มีน้ำมูก หายใจลำบาก แท้งผิดปกติหรือลูกตายแรกคลอด รกค้าง ผสมติดยาก ลูกมีรูปร่างผิดปกติ (คอบิด หลังคด) อัมพาตอวัยวะ/ข้อมือ ปัสสาวะมีสีคล้ายน้ำโค้ก มีอาการทางประสาท เดินวน เตะในขณะรีดนม ผิดปกติในการทรงตัว ตื่นกลัวหวาดระแวงผิดปกติ ขอบวม ขา/กีบเจ็บ คอบวม เปลือกตา/เหงือกซีด เต้านมอักเสบ ตายเฉียบพลัน และสัตว์ที่ตายมีเลือดออกปากจมูกหรือทวาร

โปรแกรมปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์

การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน (การฉีดวัคซีน)

1. ทำวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ปีละ 2 ครั้ง (ตามรอบรณรงค์รอบที่ 1 เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน และรอบที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม) ลูกสัตว์ทำวัคซีนครั้งแรกที่อายุ 4 เดือน และทำวัคซีนกระตุ้นซ้ำ 1 เดือนถัดมา (หากครบกำหนด ให้ดำเนินการฉีดวัคซีนนอกช่วงรณรงค์)

อายุ	ชนิดของวัคซีน
	โรคปากและเท้าเปื่อย
4 เดือน	✓
5 เดือน	✓
6 เดือน	
ทุก 6 เดือน	✓
ทุก 1 ปี	
วิธีฉีด	ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง
1 dose	2 มิลลิลิตร
ภาพ	

หมายเหตุ โปรแกรมการทำวัคซีนสามารถเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมและคำแนะนำของสัตวแพทย์ โดยขึ้นอยู่กับภาวะการระบาดของโรค

1. วัคซีนใช้กับสัตว์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และไม่เป็นโรคเท่านั้น
2. ห้ามนำวัคซีนที่เสื่อมสภาพ หมดอายุ มีการปนเปื้อน หรือมีสีเปลี่ยน มาใช้
3. วัคซีนใช้ป้องกันก่อนเกิดโรค ไม่ใช่ยาที่รักษาเมื่อเป็นโรคแล้ว

ข้อควร
ทราบ

1. อย่าให้วัคซีนถูกความร้อนและแสงแดด
2. การเก็บรักษาตามวิธีผู้ผลิตกำหนด
3. ต้องระวังเรื่องความสะอาดของอุปกรณ์ และตำแหน่งที่ฉีด

ข้อควร
ระวัง

การทดสอบโรคประจำปี

1. เฝ้าระวังโรค布鲁เซลลา ในสัตว์อายุ 6 เดือน ขึ้นไป ปีละ 1 ครั้ง โดยตรวจ screening test หากพบผลบวกหรือสงสัยให้ส่งตัวอย่างยืนยันที่สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ หรือศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ในภูมิภาค
2. เฝ้าระวังการติดเชื้อพยาธิในเลือดและทางเดินอาหาร ปีละ 1 ครั้ง โดยเก็บเลือดด้วยหลอดที่มีสารป้องกันการแข็งตัวของเลือดเพื่อตรวจพยาธิในเลือด และเก็บอุจจาระเพื่อตรวจพยาธิทางเดินอาหาร 30 เปอร์เซ็นต์ของฝูง
3. *เฝ้าระวังโรคข้อและสมองอักเสบในแพะ (เป็นโครงการพิเศษ ให้ปฏิบัติตามหนังสือสั่งการ โดยเก็บตัวอย่างซีรัมพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ แพะนมทุกตัว อายุตั้งแต่ 6 เดือนทุกตัว)

การควบคุมโรคกรณีตรวจพบผลบวกของโรค布鲁เซลลา

1. ดำเนินการขออนุมัติทำลายสัตว์ที่ให้ผลบวก ตามขั้นตอนการทำลายสัตว์ของหน่วยงานในสังกัด สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ กรณีเกิดโรคระบาดสัตว์
2. กักสัตว์ร่วมฝูง และให้ตรวจโรคซ้ำห่างกันครั้งละ 60 วัน
 - 2.1 หากพบผลบวกให้ทำลายตัวบวกแล้วเริ่มนับครั้งการตรวจใหม่ อีก 3 ครั้ง
 - 2.2 หากพบผลลบติดต่อกัน 3 ครั้ง และให้ผลลบอีกครั้งใน 6 เดือน ให้ดำเนินการสร้างสถานภาพฟาร์มปลอดโรคได้

การควบคุมโรคกรณีตรวจพบผลบวกของโรคข้อและสมองอักเสบในแพะ

1. ดำเนินการขออนุมัติทำลายสัตว์ที่ให้ผลบวก ตามขั้นตอนการทำลายสัตว์ของหน่วยงานในสังกัด สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ กรณีเกิดโรคระบาดสัตว์
2. กักสัตว์ร่วมฝูง และให้ตรวจโรคซ้ำห่างกันครั้งละ 6 เดือน
 - 2.1 หากพบผลลบติดต่อกัน 2 ครั้ง ให้ถือว่าโรคสงบ

การควบคุมการเคลื่อนย้าย

แพะ-แกะที่จะเคลื่อนย้าย (จำหน่าย โอน และเคลื่อนย้ายไปทดสอบ) จะต้องมาจากฟาร์มที่ผ่านการรับรองปลอดโรค布鲁เซลลาจากกรมปศุสัตว์ ถ้าไม่ได้มาจากฟาร์มดังกล่าวต้องผ่านการตรวจโรค布鲁เซลลา โดยมีผลการตรวจไม่เกิน 3 เดือน นับจากวันเจาะเลือด โดยสัตว์ที่มีอายุต่ำกว่า 6 เดือน ไม่ต้องผ่านการตรวจ

มาตรฐานฟาร์มและฟาร์มปลอดโรค

พัฒนาฟาร์มให้ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์ม หรือฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (Good farming management, GFM) และฟาร์มปลอดโรคบรูเซลลา

โดยมีขั้นตอน หลักเกณฑ์ และแบบฟอร์มการขอรับรอง ดังนี้ (สามารถดาวน์โหลดผ่าน pdf ได้)

1. ระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการขอรับรองและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558
2. แบบฟอร์มการขอรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ สำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์
3. หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับแพะเนื้อ
4. หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับแพะนม
5. หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับแกะเนื้อ
6. ระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองสถานภาพฟาร์มปลอดโรค พ.ศ.2563

ไฟล์รวมเอกสาร 6 ลำดับ

โรคที่สำคัญ

1. โรค布鲁เซลลา

โรค布鲁เซลลา หรือโรคแท้งติดติดต่อ เป็นโรคติดต่อเรื้อรังที่สำคัญของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และติดต่อสู่คนได้ ลักษณะที่ควรสังเกตของโรคนี้คือ สัตว์จะแท้งลูกในช่วงท้ายของการตั้งท้อง และอัตราการผสมติดในฝูงต่ำ

สาเหตุและการแพร่ของโรค เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย ชื่อ *布鲁เซลลา (Brucella spp.)* พบมีการแพร่ระบาดในทุกประเทศของโลก

การติดต่อ โดยการกินอาหารหรือน้ำที่มีเชืปนเปื้อน เชื้อจะออกมาจากปัสสาวะ น้ำนม น้ำคร่ำ ของสัตว์ที่เป็นโรค หรืออาจจะเชื้อได้โดยการสัมผัสทางผิวหนัง เชื้อเข้าสู่ร่างกาย เข้ากระแสเลือดไปยังอวัยวะต่างๆ โดยเฉพาะที่เต้านม อวัยวะสืบพันธุ์ ต่อม้ำเหลืองและม้าม เยื่อเมือกจากช่องคลอดสัตว์ป่วยสามารถแพร่กระจายโรคได้ดี

อาการ อัตราการแท้งสูง ข้อขาบวม ในสัตว์ตัวผู้อัณฑะบวมและเป็นหมัน

รอยโรค ไม่เด่นชัด พบจุดเนื้องายและจุดเลือดออกที่รก ต่อม้ำเหลืองต่างๆ โดยเฉพาะบริเวณหัวเต้านม และลูกอัณฑะ

กรณีตรวจพบผลบวก ให้ดำเนินการขออนุมัติทำลาย

การควบคุมและป้องกัน

1. ควรตรวจโรคประจำปี สัตว์ที่นำมาเลี้ยงใหม่ต้องปลอดจากโรคนี้ก่อนนำเข้าฝูง
2. ทำลายลูกที่แท้ง รก น้ำคร่ำ โดยการฝังหรือเผา แล้วทำความสะอาดพื้นที่นั้นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ
3. กำจัด นก หนู แมลง สุนัข แมว และสัตว์เลี้ยงอื่นซึ่งเป็นตัวแพร่โรคออกจากบริเวณที่เลี้ยง

เรียบเรียงจาก

แผนการปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์ ประจำปี 2566 สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

แนวทางการปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์ (สุกร) สำหรับหน่วยงานในสังกัดสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์

กลุ่มวิจัยและพัฒนาสุขภาพสัตว์ สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์

การเฝ้าระวังทางอาการ

การตรวจสุขภาพสัตว์เป็นการวินิจฉัยเบื้องต้น ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลหลาย ๆ ส่วนประกอบกัน เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องรู้ลักษณะของสัตว์ที่มีสุขภาพปกติก่อน ถึงจะสามารถหาความผิดปกติได้ หากเจ้าหน้าที่สามารถรู้ว่าสัตว์ป่วยได้เร็วก็จะสามารถรักษาได้ทัน โดยต้องสังเกตอาการสัตว์อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงเฝ้าระวังสัตว์ที่มีพฤติกรรมผิดปกติ เช่น กินอาหารน้อยลง ไม่ตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น แยกตัวออกจากฝูง และเคลื่อนไหวช้า

การบันทึกข้อมูลเพื่อการเฝ้าระวังโรคทางอาการ ควรมีข้อมูลดังนี้ ประวัติการฉีดวัคซีน ประวัติการถ่ายพยาธิ ประวัติการทดสอบโรคประจำปี จำนวนสัตว์ทั้งหมด จำนวนสัตว์ป่วย จำนวนสัตว์ตาย อาการ และระยะเวลาเริ่มแสดงอาการ

อาการผิดปกติที่เจ้าหน้าที่ควรสังเกต เช่น เป็นไขอ่อนสุม ล้มตัวนอนและไม่อยากเคลื่อนไหว มีตุ่มใสหรือแผลที่ปาก/ลิ้น/กีบ/จมูก/เต้านม เยื่อตาอักเสบ ท้องเสีย อาเจียน อ้าปากหายใจ มีน้ำมูก มีน้ำมูกปนเลือด ไอ ไอเสียงดังผิดปกติ แท้ง หายใจเร็วและแรง ผสมติดตัวกลับสัด ลูกตายแรงคลอดสูง สิ้น ชัก เกร็ง กระตุก หัวชนฝา กัดคอก ขาหลังอ่อนแรงเป็นอัมพาต ขาเจ็บหรือกีบหลุด ขอบวม ใบหูมีสีม่วงหรือมีจ้ำเลือดตามร่างกาย

โปรแกรมปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์

การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน (การฉีดวัคซีน)

1. ทำวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ในสุกรอายุ 6-8 สัปดาห์ และฉีดกระตุ้นที่อายุ 12 สัปดาห์ และในสุกรทดแทนและพ่อแม่พันธุ์ ปีละ 2 ครั้ง
2. ทำวัคซีนป้องกันโรคอหิวาต์สุกร ในสุกรอายุ 8 สัปดาห์ และฉีดกระตุ้นที่อายุ 12 สัปดาห์ และทำในสุกรทดแทนและพ่อแม่พันธุ์ ปีละ 1 ครั้ง

อายุ	ชนิดของวัคซีน	
	โรคปากและเท้าเปื่อย	โรคอหิวาต์สุกร
ลูกสุกร		
6-8 สัปดาห์	✓	✓
12 สัปดาห์	✓	✓
สุกรทดแทนและพ่อแม่พันธุ์		
ทุก 6 เดือน	✓	
ทุก 1 ปี		✓
วิธีฉีด	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อหรือใต้ผิวหนัง
1 dose	2 มิลลิลิตร	2 มิลลิลิตร
ภาพ		

หมายเหตุ โปรแกรมการทำวัคซีนสามารถเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมและคำแนะนำของสัตวแพทย์ โดยขึ้นอยู่กับภาวะการณ์ระบาดของโรค

1. วัคซีนใช้กับสัตว์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และไม่เป็นโรคเท่านั้น
2. ห้ามนำวัคซีนที่เสื่อมสภาพ หมดอายุ มีการปนเปื้อน หรือมีสีเปลี่ยน มาใช้
3. วัคซีนใช้ป้องกันก่อนเกิดโรค ไม่ใช่ยาที่รักษาเมื่อเป็นโรคแล้ว

ข้อควร
ทราบ

1. อย่าให้วัคซีนถูกความร้อนและแสงแดด
2. การเก็บรักษาตามที่ถูกผลิตกำหนด
3. ต้องระวังเรื่องความสะอาดของอุปกรณ์ และตำแหน่งที่ฉีด

ข้อควร
ระวัง

1. ฝ้าระวังโรคโรคระบาดเซลล์ลา ปีละ ๒ ครั้ง โดย

สุกรพ่อพันธุ์	เก็บตัวอย่าง	100	เปอร์เซ็นต์
สุกรแม่พันธุ์	เก็บตัวอย่าง	30	เปอร์เซ็นต์ โดยกระจายให้ครบทุกโรงเรือน
สุกรอื่นๆ	เก็บตัวอย่าง	30	เปอร์เซ็นต์ โดยกระจายให้ครบทุกโรงเรือน
2. *การฝ้าระวังโรคอื่น ๆ ที่เป็นโครงการพิเศษ ให้ปฏิบัติตามหนังสือสั่งการ

การควบคุมการเคลื่อนย้าย

สุกรที่จะเคลื่อนย้าย จะต้องมาจากฟาร์มที่ผ่านการผ่านการตรวจโรคระบาดเซลล์ลาตามแผนการทดสอบโรค

มาตรฐานฟาร์มและฟาร์มปลอดโรค

พัฒนาฟาร์มให้ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์ม หรือฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (Good farming management, GFM)

โดยมีขั้นตอน หลักเกณฑ์ และแบบฟอร์มการขอรับรอง ดังนี้ (สามารถดาวน์โหลดผ่าน pdf ได้)

1. ระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการขอรับรองและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558
2. แบบฟอร์มการขอรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ สำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์
3. หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสุกร
4. ระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองสถานภาพฟาร์มปลอดโรค พ.ศ. 2563

ไฟล์รวมเอกสาร 4 ลำดับ

โรคที่สำคัญ

1. โรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร

โรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร เป็นโรคไวรัสที่ติดต่อร้ายแรงในสุกรที่แพร่กระจายในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ถึงแม้ว่าโรคนี้จะไม่ใช่วirusติดต่อระหว่างสัตว์และคน แต่ก็ถือว่าเป็นโรคที่สามารถส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเลี้ยงสุกรเป็นอย่างมาก เชื้อไวรัสที่ก่อโรคมีความทนทานต่อสิ่งแวดล้อมสูง สุกรที่หายป่วยแล้วจะเป็นพาหะของโรคได้ตลอดชีวิตและยิ่งกว่านั้นโรคนี้เป็นโรคที่มีความรุนแรง ทำให้สุกรที่ติดเชื้อมีการตายเฉียบพลันเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์

สาเหตุและการแพร่ของโรค เกิดจากเชื้อไวรัสอหิวาต์แอฟริกาในสุกร (African Swine Virus)

สัตว์ที่มีความไวต่อโรค สุกร family (Suidae) ทุกชนิด โดยสุกรบ้านมีความไวต่อโรค ในขณะที่หมูป่าเป็นแหล่งรังโรค

การติดต่อและการแพร่กระจาย
โรค ติดต่อกับทางการกิน หายใจ บาดแผล และถูกเห็บอ่อนที่เป็นพาหะกัด (genus Ornithodoros)

ช่องทางการรับเชื้อโรค สัมผัสหรือได้รับเชื้อโดยตรงจากสุกรป่วย หรือติดต่อกันโดยอ้อม โดยได้รับเชื้อปนเปื้อนในอาหาร คน ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ เสื้อผ้าที่ปนเปื้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกินเศษอาหารที่มีเนื้อสุกรที่ปนเปื้อนเชื้อไวรัสผสมอยู่ หรือถูกกัดโดยเห็บอ่อน (genus Ornithodoros) ซึ่งพบในสุกรป่า

ระยะฟักตัวของโรคและอาการ ระยะฟักตัวนาน 5-15 วัน โดยทั่วไปอาการไข้สูง นอนสุมกันร่วมกับท้องเสียเป็นเลือด ผิวน้ำแดง มีจุดเลือดออกหรือรอยขีดข่วนโดยเฉพาะใบหู ท้อง ไอ และขาหลังไม่มีแรง โดยสุกรมีอัตราการตาย 100 เปอร์เซ็นต์ หากแสดงอาการรุนแรง

รอยโรค ต่อม้ำน้ำเหลืองโต ม้ามโตขยายใหญ่ 3-6 เท่า มีจุดเลือดออกในอวัยวะต่าง ๆ เช่น หัวใจ ม้าม ไต และต่อม้ำน้ำเหลือง

การควบคุมและป้องกัน

1. เข้มงวดการปฏิบัติตามระบบความปลอดภัยทางชีวภาพ
2. ทำความสะอาดและทำลายเชื้อโรคที่บุคคลและยานพาหนะก่อนเข้าฟาร์ม

เรียบเรียงจาก

แผนการปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์ ประจำปี 2566 สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์
แผนเตรียมความพร้อม ฝักระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร และแนวทางเวชปฏิบัติของ
โรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร กรมปศุสัตว์

แนวทางการปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์ (สัตว์ปีก)

สำหรับหน่วยงานในสังกัดสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์

กลุ่มวิจัยและพัฒนาสุขภาพสัตว์ สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์

การเฝ้าระวังทางอาการ

การตรวจสุขภาพสัตว์เป็นการวินิจฉัยเบื้องต้น ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลหลาย ๆ ส่วนประกอบกัน เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องรู้ลักษณะของสัตว์ที่มีสุขภาพปกติก่อน ถึงจะสามารถหาความผิดปกติได้ หากเจ้าหน้าที่สามารถรู้ ว่าสัตว์ป่วยได้เร็วก็จะสามารถรักษาได้ทัน โดยต้องสังเกตอาการสัตว์อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงเฝ้าระวังสัตว์ ที่มีพฤติกรรมผิดปกติ เช่น กินอาหารน้อยลง ไม่ตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น แยกตัวออกจากฝูง และเคลื่อนไหวช้า

การบันทึกข้อมูลเพื่อการเฝ้าระวังโรคทางอาการ ควรมีข้อมูลดังนี้ ประวัติการฉีดวัคซีน ประวัติการ ถ่ายพยาธิ ประวัติการทดสอบโรคประจำปี จำนวนสัตว์ทั้งหมด จำนวนสัตว์ป่วย จำนวนสัตว์ตาย อาการ และ ระยะเวลาเริ่มแสดงอาการ

ตายกะทันหัน อาการระบบทางเดินหายใจ อาการทางระบบประสาท ท้องเสีย เบื่อตาขุ่น หงอน เหนียงมีสีคล้ำ หน้าบวม ไซนัสบวม มีจุดเลือดออกบริเวณผิวหนังของหน้าแข้ง

โปรแกรมปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์

การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน (การฉีดวัคซีน)

1. ไก่พันธุ์ ทำวัคซีนมาเร็กซ์ในไก่ทดแทนอายุ 1 วัน ทำวัคซีนป้องกันโรคฝีดาษในไก่อายุ 2-5 สัปดาห์ วัคซีนรวมนิวคาสเซิลและหลอดลมอักเสบติดต่อในไก่ ทำครั้งแรกเมื่ออายุ 5-7 วัน ครั้งที่สองเมื่ออายุ 3-4 สัปดาห์ ครั้งที่สามเมื่ออายุ 6-8 สัปดาห์ และซ้ำทุก 3 เดือน วัคซีนอหิวาต์ทำครั้งแรกที่อายุ 8-12 สัปดาห์ ฉีดกระตุ้นภายหลังฉีดครั้งแรก 4 สัปดาห์ และฉีดซ้ำทุก ๆ 3 เดือน (ทำวัคซีนป้องกันโรคกัมโบโรเฉพาะในไก่ไข่ ทำเมื่ออายุ 14 และ 21 วัน)
2. เป็ดพันธุ์ ทำวัคซีนอหิวาต์เป็ด-ไก่ครั้งแรกที่อายุ 8-12 สัปดาห์ ฉีดกระตุ้นภายหลังฉีดครั้งแรก 4 สัปดาห์ และฉีดซ้ำทุก ๆ 3 เดือน วัคซีนกาฬโรคเป็ดครั้งแรกเมื่ออายุ 3-4 สัปดาห์ ครั้งที่สองที่อายุ 10-12 สัปดาห์ ครั้งที่สามที่อายุ 6 เดือน และฉีดซ้ำทุก 6 เดือน (ทำวัคซีนพาร์โวเฉพาะในเป็ดเทศที่อายุ 11-12 สัปดาห์)

- หมายเหตุ**
1. โปรแกรมการทำวัคซีนสามารถเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมและคำแนะนำของสัตวแพทย์ โดยขึ้นอยู่กับภาวะการณ์ระบาดของโรค (โปรแกรมวัคซีนถูกกำหนดลงในระบบ E breeding ทั้งนี้หน่วยงานสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม)
 2. วัคซีนรวมนิวคาสเซิลและหลอดลมอักเสบติดต่อในไก่ วัคซีนอหิวาต์เป็ดไก่ และวัคซีนกาฬโรคเป็ด จะจัดได้รับจากสนับสนุนจากสำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ โดยให้หน่วยงานทำการประสานงานโดยตรงกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดในพื้นที่เพื่อกำหนดวันเวลาการเบิกจ่ายวัคซีนดังกล่าว
 3. วัคซีนมาเร็กซ์ วัคซีนโรคกัมโบโร โรคฝีดาษ และวัคซีนพาร์โว ให้หน่วยงานจัดซื้อเอง

1. วัคซีนใช้กับสัตว์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และไม่เป็นโรคเท่านั้น
2. ห้ามนำวัคซีนที่เสื่อมสภาพ หมดอายุ มีการปนเปื้อน หรือมีสีเปลี่ยน มาใช้
3. วัคซีนใช้ป้องกันก่อนเกิดโรค ไม่ใช่ยาที่รักษาเมื่อเป็นโรคแล้ว

**ข้อควร
ทราบ**

1. อย่าให้วัคซีนถูกความร้อนและแสงแดด
2. การเก็บรักษาตามที่ถูกผลิตกำหนด
3. ต้องระวังเรื่องความสะอาดของอุปกรณ์ และตำแหน่งที่ฉีด

**ข้อควร
ระวัง**

การทดสอบโรคประจำปี

1. สุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจโรคไข้หวัดนกและโรคนิวคาสเซิล โดยเก็บตัวอย่าง Cloacal swab ทุกฟาร์ม โดยสุ่ม 20 ตัว/ฟาร์ม ให้กระจายทั่วฟาร์ม ทุก 6 เดือน เดือนมิถุนายนและธันวาคม

การควบคุมการเคลื่อนย้าย

กรณีไข่สำหรับใช้ทำพันธุ์หรือลูกสัตว์ปีก ซึ่งต้องเก็บตัวอย่าง cloacal swab / Oropharyngeal swab พ่อแม่พันธุ์หรือปู่ย่าพันธุ์ ปีละ 2 ครั้ง ในเดือนมิถุนายนและธันวาคม ให้แนบใบตอบผลทางห้องปฏิบัติการของตัวอย่าง cloacal swab / Oropharyngeal swab ครึ่งล่าสุด ซึ่งใบตอบผลมีอายุ 6 เดือน นับถัดจากวันที่แจ้งทราบ

มาตรฐานฟาร์มและฟาร์มปลอดโรค

พัฒนาฟาร์มให้ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์ม หรือฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (Good farming management, GFM)

โดยมีขั้นตอน หลักเกณฑ์ และแบบฟอร์มการขอรับรอง ดังนี้ (สามารถดาวน์โหลดผ่าน pdf ได้)

1. ระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการขอรับรองและออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ พ.ศ. 2558
2. แบบฟอร์มการขอรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ สำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์
3. หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับไก่พันธุ์
4. หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเป็ดพันธุ์
5. หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก

ไฟล์รวมเอกสาร 5 ลำดับ

โรคที่สำคัญ

1. โรคไข้หวัดนก

โรคไข้หวัดนก Avian influenza เป็นโรคติดต่อในสัตว์ปีก เกิดจากเชื้อไวรัส ซึ่งแบ่งเป็น 2 ชนิด ได้แก่ ชนิดรุนแรงน้อย และชนิดรุนแรงมาก สัตว์ปีกทุกชนิดสามารถติดโรคนี้ได้ โดยใช้หวัดนกชนิดรุนแรงมาก สายพันธุ์ H1N1 เมื่อติดต่อถึงคนอาจทำให้เสียชีวิตได้ สัตว์ปีกจะแสดงอาการป่วยหลังจากได้รับเชื้อประมาณ 1-3 วัน หรืออาจนานถึง 14 วัน โดยสัตว์จะแสดงอาการ ไอ จาม หายใจลำบาก มีไข้ ท้องเสีย หน้าบวม หงอน หรือเหนียงมีสีคล้ำ หรือตายกะทันหันโดยไม่แสดงอาการป่วย

การติดต่อของโรคจากสัตว์ปีกมาสู่คน โรคไข้หวัดนกสามารถติดต่อจากสัตว์ปีกมาสู่คนได้ด้วยการสัมผัสกับสัตว์ปีกป่วยหรือซากสัตว์ปีกที่ตาย เชื้อไวรัสจะอยู่ในน้ำมูก น้ำลาย และมูลของสัตว์ปีกที่ป่วยเข้าสู่ร่างกายของคนทางเยื่อตา จมูก และปาก ผู้ปฏิบัติงานกับสัตว์ปีกควรดูแลตัวเองอย่างถูกวิธี

ข้อควรปฏิบัติเพื่อพบสัตว์ปีกป่วยหรือตาย

1. หากสัตว์ปีกที่เลี้ยงไว้ป่วยตายผิดปกติ หรือตายกะทันหันโดยไม่ทราบสาเหตุ ให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ทันที และปฏิบัติตามคำแนะนำ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค หรือเก็บซากสัตว์ปีกเพื่อส่งตรวจหาสาเหตุการตาย โดยใส่ถุงพลาสติก 2 ชั้น มัดปากถุงให้แน่น เก็บใส่ภาชนะแช่น้ำแข็งส่งห้องปฏิบัติการ ภายใน 24 ชั่วโมง
2. ก่อนหยิบจับซากสัตว์ปีกทุกครั้ง ต้องใช้ผ้าปิดปากและจมูก สวมถุงมือหรือถุงพลาสติก เพื่อป้องกันการสัมผัสซากสัตว์ปีกโดยตรง
3. หากจะทำลายสัตว์ปีก ให้ทำลายโดยการเผาหรือฝังโดยขุดหลุมลึกไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร ราดทับหรือพ่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ เช่น คลอรีน ฟีนอล แล้วฝังกลบให้แน่น และราดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้ออีกครั้ง
4. หลังจากทำลายซากสัตว์ปีกแล้ว ต้องทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ เช่น จอบ เสียม ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค ทำลายถุงมือ ผ้าปิดปาก โดยการฝังหรือเผา

เรียบเรียงจาก

แผนการปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์ ประจำปี 2566 สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

กลุ่มวิจัยและพัฒนาสุขภาพสัตว์

breeding10@dld.go.th

02-501-1316 ต่อ 103